

VERZOEKSCHRIFT

Aan de Hooggeachte Dames en
Heren Rechters en Advocaten-
Generaal van het Hof van Justitie
van de Europese Unie

Geeft U met eerbied huidig beroep tot nietigverklaring te kennen:

De STICHTING COMITÉ N65 ONDERGRONDS HELVOIRT, met maatschappelijke zetel gevestigd te 5268 EE Helvoirt (Nederland), Achterstraat 84 en met KVK-nummer in het Nederlands handelsregister 52186342.

- *verzoekende partij* -

hebbende als advocaat Mr. Joris GEBRUEERS met kantoor te 3980 Tessenderlo (België), Diesterstraat 107B, waar keuze van woonplaats wordt gedaan tot en met het eindarrest. Verzoekende partij wordt **vertegenwoordigd** door hun advocaat, Mr. Joris Gebruers.¹

Joris Gebruers is gemachtigd en heeft zich ertoe verboden om alle te betekenen stukken in ontvangst te nemen. Joris Gebruers stemt ermee in dat betekeningen aan hem plaatsvinden via zijn e-mailadres joris.gebruers@circulex.be als technisch communicatiemiddel.²

Dat verzoekende partij de nietigverklaring vordert van:

“De beslissing van het Europees Milieu Agentschap, zoals meegedeeld bij e-mailbericht van 9 november 2020, houdende de weigering om vragen te stellen aan het enige bevoegde orgaan daartoe, het Hof van Justitie van de Europese Unie, omtrent de juiste interpretatie van de maximale 10 meter afstand tot de wegrand, zoals geregeld in punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht” van RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa.”

Als verwerende partij wordt aangeduid: HET EUROPEES MILIEU AGENTSCHAP (hierna “het EMA” genoemd), met burelen gevestigd te 1050 Copenhagen K (Denemarken), Kongens Nytorv 6.

¹ Art. 119, eerste alinea Reglement voor de procesvoering.

² Art. 121, eerste en tweede alinea Reglement voor de procesvoering.

I. DE FEITEN

1.

De achtergrond van deze zaak is dat het EMA een *technical guide* heeft gepubliceerd over de RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa (hierna “LKR” genoemd), waarin op pagina 19 het volgende staat opgenomen:

“However, in regard to the positioning of traffic sites (Annex III.C of the AQ Directive), the AQ Directive states that these ‘shall be at least 25 m from the edge of major junctions and no more than 10 m from the kerbside’.” en benadrukt bovendien “As a result, model receptor points should be placed directly at the kerbside or some allowance made for the distance of the receptor point from the kerbside.”³

2.

Het belang van voorliggende zaak ligt in het volgende. Het is een feit van algemene bekendheid dat de levensverwachting van omwonenden tot op 1.000 meter van een snelweg lager ligt dan die van de overige populatie. Het staat ook vast dat bij toetsingen luchtkwaliteit binnen 10 meter van de wegrand aanzienlijk meer normoverschrijdingen blijken dan wanneer veel verder van de wegrand wordt getoetst. Bij normoverschrijdingen schrijven de art. 23 en 24 LKR onmiddellijke actie voor. Dit aspect was een van de belangrijkste struikelblokken bij de parlementaire totstandkoming van de LKR.

3.

Verzoekende partij levert reeds jarenlang een juridische strijd tegen de Nederlandse Staat omdat de Staat onrechtmatig jegens haar handelt door de luchtkwaliteit — onder meer in de omgeving waarin zij actief is — in strijd met de wet te toetsen op meer dan tien meter van de wegrand, althans, door dat te doen onder verwijzing naar het zogenaamde blootstellingscriterium en een onwettige uitleg van het toepasbaarheidsbeginsel.

4.

Verzoekende partij heeft in het verleden reeds heel wat nationale en Europese juridische procedures opgestart ter naleving van de LKR.

Als voorbeeld wordt onder stuk A.5 het arrest van de Nederlandse Raad van State – uitspraak 201704765/1/R2 dd. 29.05.2019 gevoegd. Onder stuk A.6 gaat een vonnis van de Rechtbank van Den Haag van 12 oktober 2016. In beide zaken was verzoekende partij eiser in het geschil. In beide zaken streefde verzoekende partij een correcte naleving van de LKR na.

Voorts kan worden verwezen naar een andere, maar verwante procedure, hangende bij uw Hof tegen de Commissie, gekend onder zaak nr.T-569/20.⁴

5.

Op 29 juli 2020 sprak verzoekende partij in een per e-mailbericht verzonden bijlage zijn verbazing uit over het feit dat er evidente tegenstrijdigheden zitten inzake de onderhavige 10 meter kwestie

³ <https://www.eea.europa.eu/publications/fairmode/download>.

⁴ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=D0EB8128A9609388D3E7B66F1C52FDB1>.

tussen enerzijds de EMA's 'technical guide' en de LKR tegenover anderzijds de interpretatie van de Europese Commissie en Nederland (*stuk A.7*).

6.

Op 24 augustus 2020 reageerde het EMA met de mededeling dat het EMA geen mandaat of middelen heeft om klachten van derden naar voren te brengen bij het Hof van Justitie (*stuk A.8*)

7.

Daarop reageerde verzoekende partij geargumenteerd op 5 september 2020 in een per mail verzonden bijlage met als titel "Request for internal review" en met verwijzing naar de AARHUS-verordening (*stuk A.9*). Verzocht werd om dit EEA standpunt te herzien en wederom per omgaand deze vragen voor te leggen aan uw Hof.

8.

In een e-mailbericht van 16 september 2020 herhaalde het EMA enkel haar eerdere standpunten (*stuk A.10*).

9.

In een e-mailbericht van 19 oktober 2020 verzocht verzoekende partij het EMA om te bevestigen dat haar e-mailbericht van 5 september 2020 een formeel verzoek was voor interne revisie van het EMA besluit van 24 augustus om geen vragen te willen stellen aan uw Hof (*stuk A.11*).

10.

Op 9 november 2020 ontving verzoekende partij per e-mailbericht de volgende mededeling van het EMA:

"The EEA's message from 16 September 2020 may in no way be construed as 'an administrative act under environmental law' within the meaning of Article 10 of the Aarhus Convention, insofar as it merely indicates that the Agency has no such competence and no mandate to do so, as it has repeatedly stated in all its correspondence. In accordance with our previous message, this will be the last communication from the Agency on this matter."
(*stuk A.1*)

11.

Dit vormt de bestreden beslissing.

12.

Uit het voorgaande blijkt zonder enige twijfel dat het EMA weigert vragen te stellen aan uw Hof. Aan verzoekende partij wordt dan ook geen andere optie gelaten dan het voorleggen van huidige zaak aan uw Hof.

II. HET VOORWERP VAN HET GESCHIL

13.

Verzoekende partij vordert het volgende voor uw Hof:

Het beroep tot nietigverklaring ontvankelijk en gegrond te verklaren, en dienvolgens;

De bestreden beslissing van het Europees Milieu Agentschap, zoals meegedeeld bij e-mailbericht van 9 november 2020, om vragen te stellen aan het enige bevoegde orgaan daartoe, het Europese Hof van Justitie, omtrent de juiste interpretatie van de maximale 10 meter afstand tot de wegrand zoals geregeld in punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht” van RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa” te willen vernietigen.

Vast te willen stellen dat het Europees Milieu Agentschap heeft nagelaten de nodige vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie, omtrent de juiste interpretatie van de maximale 10 meter afstand tot de wegrand, zoals geregeld in punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht” van RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa”

Tot slot de eventuele kosten van de procedure ten laste van het Europees Milieu Agentschap te leggen.

14.

Voorliggend verzoekschrift strekt in essentie ertoe overeenkomstig art. 263 en art. 265 VWEU en art. 12 AARHUS-verordening te bewerkstelligen dat het EMA gevolg geeft aan het verzoek van de verzoekende partij om vragen te stellen aan uw Hof over de juiste interpretatie van de LKR bijlage III, onderdeel C laatste liggende streepje met de tekst: “*voor alle verontreinigende stoffen moeten de verkeersgerichte bemonsteringsbuizen ten minste 25 m van de rand van grote kruispunten en niet meer dan 10 m van de wegrand verwijderd zijn.*”

III. DE ONTVANKELIJKHEID

III.1. ONTVANKELIJKHEID RATIONE MATERIAE

15.

Op grond van art. 263, eerste alinea VERDRAG BETREFFENDE DE WERKING VAN DE EUROPESE UNIE (GECONSOLIDEERDE VERSIE) (hierna “VWEU” genoemd) gaat het Hof van Justitie van de Europese Unie de wettigheid na van de handelingen van de organen of instanties van de Unie waarmee rechtsgevolgen ten aanzien van derden worden beoogd.

16.

Het EMA is een Europees agentschap dat correcte, onafhankelijke informatie over het milieu verspreidt. Het fungeert als belangrijke bron van informatie voor iedereen die het milieubeleid ontwikkelt, goedkeurt, uitvoert en evalueert, maar ook voor het grote publiek.⁵ Het EMA vormt bijgevolg een orgaan, minstens een instantie, van de Unie in de zin van art. 263 VWEU, waarvan de wettigheid van de handelingen ter discussie kan worden gesteld.

17.

Op grond van art. 265 VWEU kan iedere rechtspersoon bij het Hof zijn bezwaren indienen tegen het feit dat een der instellingen, organen of instanties van de Unie heeft nagelaten te zijnen aanzien een andere handeling te verrichten dan het geven van een aanbeveling of een advies. Art. 265 VWEU vereist ten aanzien van een verzoekende partij dat er sprake is van: “strijd met de Verdragen” naast het “nalaten een andere handeling te verrichten dan het geven van een aanbeveling of een advies.”

- Wat betreft “strijd met de Verdragen” wijdt VWEU de hele titel XX aan het milieu. EMA's weigering duidelijkheid te verschaffen over de juiste interpretatie van deze 10 meter van de wegrand discussie draagt zeker niet bij aan het verwezenlijken van de in deze titel 11 genoemde doelstellingen. Uit protocol 8 blijkt dat de Unie is toegetreden tot het EVRM (Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens). Uit onderdeel A VWEU, Verklaringen, heeft de Unie het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie in het leven geroepen en in deze casus zijn en worden belangrijke grondrechten niet gerespecteerd zoals uiteengezet onder titel IV. Dus is er sprake van strijd met de Verdragen.
- Wat betreft “nalaten een andere handeling te verrichten dan het geven van een aanbeveling of een advies”, dreigt het EMA bij herhaling en als mogelijke aanbeveling of advies deze voor het EMA kennelijk onaangename discussie te willen beëindigen terwijl nagelaten wordt de gevraagde actie te ondernemen. Dus is er sprake van nalaten.

18.

Op grond van art. 12 van de VERORDENING (EG) Nr. 1367/2006 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 6 september 2006 “betreffende de toepassing van de bepalingen van het Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden op de communautaire instellingen en organen” (hierna “AARHUS-verordening”) kan een niet-gouvernementele organisatie die in overeenstemming met artikel 10 een verzoek tot interne herziening heeft ingediend, overeenkomstig de toepasselijke bepalingen van het Verdrag een procedure voor het Hof van Justitie beginnen.

⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eea_nl.

19.

Indien de communautaire instelling of het communautair orgaan niet in overeenstemming met artikel 10, lid 2 of 3, handelt, kan de niet-gouvernementele organisatie een procedure bij het Hof van Justitie beginnen overeenkomstig de toepasselijke bepalingen van het Verdrag.

20.

Uit de feitelijke uiteenzetting blijkt dat verzoekende partij op 5 september 2020 een verzoek tot interne herziening heeft ingediend bij het EMA. Het EMA handelt niet in overeenstemming met artikel 10, lid 2 of 3 AARHUS-verordening. Tegen de beroepen beslissing kan een procedure bij het Hof van Justitie worden begonnen op grond van art. 12 AARHUS-verordening.

21.

Het nalaten of weigeren een besluit te nemen valt naar algemeen wordt aangenomen onder de definitie van 'handeling'. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de definitie gegeven in de Aanbevelingen van het Comité van Ministers aan de lidstaten van 15 December 2004 waar onderdeel A. Definitions stelt: *“For the purposes of this Recommendation, 1. By “administrative acts” are meant: a. legal acts – both individual and normative – and physical acts of the administration taken in the exercise of public authority which may affect the rights or interests of natural or legal persons; b. situations of refusal to act or an omission to do so in cases where the administrative authority is under an obligation to implement a procedure following a request.”* Het relevante gedeelte in deze aanbeveling is hier onderstreept en evident van toepassing.

22.

Het eerder geciteerde voornemen van de Commissie om de definitie van administratieve handeling in de Aarhus Verordening in overeenstemming te brengen met het Aarhus Verdrag bevestigt eveneens dat aangenomen worden bij het onderhavige weigeren of nalaten van het EMA dat hier sprake is van “enig handelen of nalaten” in de breedste zin van het woord zoals het Aarhus Verdrag beoogde.

23.

De termen “wettigheid” en “rechtsgevolgen ten aanzien van derden” verdienen nadere toelichting. In de correspondentie met het EMA is herhaaldelijk gewezen op het volgende. Nimmer heeft het EMA weersproken dat het bij deze 10 meter van de wegrand discussie niet zou gaan om een belangrijke hoeksteen van het beleid luchtkwaliteit in de LKR en dat in deze uw Hof als enige bevoegd is de enig juiste interpretatie te geven. De statuten van het EMA onder punt 5 vereisen van het EMA: *“to ensure that the public is properly informed about the state of the environment.”*. Art. 1. sub 2a vereist dat het EMA: *“should provide the Community and the Member States with: (a) objective, reliable and comparable information at European level enabling them to take the requisite measures to protect the environment, to assess the results of such measures and to ensure that the public is properly informed about the state of the environment, and to that end;*

24.

Nimmer heeft het EMA ook weersproken de conclusie van verzoekende partij dat het onmogelijk is het publiek betrouwbaar te informeren over luchtkwaliteit als over deze 10 meter van de wegrand discussie geen duidelijkheid bestaat en iedere lidstaat zijn eigen interpretatie kan huldigen met grote gevolgen voor het aantal waargenomen norm-overschrijdingen bij drukke wegen. Het verzaken van deze statutaire verplichting is evident onwettig gezien de rechts- en feitelijke gevolgen van onjuiste interpretaties van de LKR en EEA's weigering adequate actie te ondernemen.

25.

Tot slot snijdt ook het verweer van het EMA geen mandaat te hebben voor de gevraagde actie geen hout. De statuten zelf schrijven alle actie voor om, kort samengevat, de gemeenschap te voorzien van objectieve, betrouwbare en vergelijkbare informatie op Europees niveau en ervoor te zorgen dat het publiek naar behoren wordt geïnformeerd over de toestand van het milieu. Voor zover geen duidelijkheid over deze 10 meter van de wegrand discussie bestaat, is geen enkel rapport van het EMA inzake luchtkwaliteit en gerelateerde sterfte zijn al die rapporten niet objectief, niet betrouwbaar en onderling onvergelijkbaar.

26.

Uit het voorgaande volgt dat verzoekende partij zowel ingevolge art. 12 lid 1 of 2 AARHUS-verordening als rechtstreeks op grond van art. 263, lid 3 en art. 265, lid 3 VWEU een procedure bij uw Hof kan starten tegen de beroepen beslissing (*stuk A.1*).

III.2. ONTVANKELIJKHEID RATIONE PERSONAE

27.

Op grond van art. 263, vierde alinea VWEU kan iedere rechtspersoon beroep instellen tegen handelingen die tot hem gericht zijn of die hem rechtstreeks en individueel raken, alsmede tegen regelgevingshandelingen die hem rechtstreeks raken en die geen uitvoeringsmaatregelen met zich meebrengen.

28.

Op grond van art. 265, derde alinea VWEU kan iedere rechtspersoon bij het Hof zijn bezwaren indienen tegen het feit dat een der instellingen, organen of instanties van de Unie heeft nagelaten te zijnen aanzien een andere handeling te verrichten dan het geven van een aanbeveling of een advies.

29.

Op grond van art. 12 AARHUS-verordening kan een niet-gouvernementele organisatie die in overeenstemming met artikel 10 een verzoek tot interne herziening heeft ingediend, overeenkomstig de toepasselijke bepalingen van het Verdrag een procedure voor het Hof van Justitie beginnen. Verzoekende partij heeft bij het EMA een verzoek tot interne herziening ingediend. Dit blijkt uit de feitelijke uiteenzetting.

30.

Verzoekende partij voldoet aan de voorwaarden van art. 11 AARHUS-verordening:

- zij een onafhankelijke rechtspersoon zonder winstoogmerk is volgens de wetgeving of de praktijk van een lidstaat;

Verzoekende partij vormt een onafhankelijke rechtspersoon zonder winstoogmerk volgens de wetgeving van de Nederlandse Staat (*stuk A.4*). Verzoekende partij heeft rechtspersoonlijkheid, en is actief zonder winstoogmerk.

- b) haar uitdrukkelijk hoofddoel het bevorderen is van de milieubescherming in de context van het milieurecht;

Verzoekende partij heeft als hoofddoel het bevorderen van de milieubescherming voor de omwonenden rond de N65 (*stuk A.4*). Verzoekende partij heeft volgens haar statuten (onder meer) ten doel de leefbaarheid voor de bewoners van Helvoirt in de omgeving van de N65 te

bevorderen, het stimuleren van de aanleg van een tunnel onder de N65 en het verrichten van handelingen die daarmee in de ruimste zin verband houden (*stuk A.4*).

- c) zij al meer dan twee jaar bestaat en actief ijvert voor het onder b) genoemde doel;

Verzoekende partij werd opgericht op 2 maart 2011 (*stuk A.4*).

31.

Verzoekende partij vormt een rechtspersoon in de zin van art. 263, vierde alinea VWEU en art. 265, derde alinea VWEU. Verzoekende partij heeft volgens haar statuten (onder meer) ten doel de leefbaarheid voor de bewoners van Helvoirt in de omgeving van de N65 te bevorderen, het stimuleren van de aanleg van een tunnel onder de N65 en het verrichten van handelingen die daarmee in de ruimste zin verband houden (*stuk A.4*).

32.

De bestreden beslissing houdt direct verband met die doelstelling, en kadert binnen het streven van verzoekende partij om te komen tot een leefbare omgeving in de buurt van de N65. Uit de doelstellingen van de Stichting Comité N65 Ondergronds Helvoirt, blijkt dat verzoekende partij een eind wil maken aan de negatieve gezondheidseffecten die de snelweg N65 door het dorp Helvoirt voor omwonenden heeft. De betreffende handeling met de weigering te handelen waren duidelijk tot verzoekende partij gericht en raakte verzoekende partij individueel, gegeven de doelstellingen van verzoekende partij.

33.

Verzoekende partij levert reeds jarenlang een juridische strijd tegen de Nederlandse Staat omdat de Staat onrechtmatig jegens haar handelt door de luchtkwaliteit — onder meer in de omgeving waarin zij actief is — in strijd met de wet te toetsen op meer dan tien meter van de wegrand, althans, door dat te doen onder verwijzing naar het zogenaamde blootstellingscriterium en een onwettige uitleg van het toepasbaarheidsbeginsel.

34.

Voor de bepaling van de luchtkwaliteit rond verkeerswegen moet gemeten worden op punten die zich op ten hoogste tien meter afstand van de wegrand bevinden. Thans wordt op een grotere afstand dan tien meter van de wegrand gemeten door een (onjuiste) toepassing van het toepasbaarheidsbeginsel en het blootstellingscriterium. De wijze waarop de Staat invulling geeft aan het toepasbaarheidsbeginsel en het blootstellingscriterium en de metingen van de luchtkwaliteit uitvoert, is in strijd met de vigerende (Europeesrechtelijke) wet- en regelgeving. Dit wordt nog omstandig toegelicht onder titel IV.

III.3. ONTVANKELIJKHEID RATIONE TEMPORIS

35.

Op grond van art. 263, zesde alinea VWEU moet het in art. 263 VWEU bedoelde beroep worden ingesteld binnen twee maanden te rekenen, al naar gelang van het geval, vanaf de dag van bekendmaking van de handeling, vanaf de dag van kennisgeving aan de verzoeker of, bij gebreke daarvan, vanaf de dag waarop de verzoeker van de handeling kennis heeft gekregen. De bestreden beslissing werd aan verzoekende partij ter kennis gebracht met een e-mailbericht van 9 november 2020. Het beroep is tijdig ingesteld.

III.4. OVERIGE PLICHTPLEGINGEN

36.

Het verzoekschrift voldoet aan de plichtplegingen die worden gesteld in het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van 25 september 2012 (PB L 265 van 29.9.2012, met rectificatie in PB L 38 van 9.2.2013, blz. 20), zoals gewijzigd op 18 juni 2013 (PB L 173 van 26.6.2013, blz. 65), 19 juli 2016 (PB L 217 van 12.8.2016, blz. 69), 9 april 2019 (PB L 111 van 25.4.2019, blz. 73) en 26 november 2019 (PB L 316 van 6.12.2019, blz. 103) (hierna “Reglement voor de procesvoering” genoemd).

37.

Onder stuk A.1 wordt de **akte** gevoegd waarvan verzoekende partij de nietigverklaring nastreeft. Onder stuk A.2 wordt het nodige **legitimatiebewijs** van de raadsman van verzoekende partij gevoegd. Uit de bijgebrachte stukken blijkt onmiskenbaar dat Mr. Joris Gebruers gerechtigd is om de titel van advocaat te dragen in de Belgische Staat, en aldaar zijn activiteiten als advocaat uit te oefenen.⁶ Onder stuk A.3 wordt een bewijs van het **vertegenwoordigingsmandaat** gevoegd dat verzoekende partij aan haar raadsman heeft toevertrouwd.

38.

Onder stuk A.4 wordt het bewijs van het **bestaan rechtens** van verzoekende partij gevoegd. Verzoekende partij brengt haar statuten bij. Hieruit blijkt tevens dat het vertegenwoordigingsmandaat werd afgeleverd door een daartoe gerechtigd vertegenwoordiger.

39.

Het **origineel** van het processtuk wordt ondertekend door de advocaat van verzoekende partij. Het origineel wordt overgelegd tezamen met vijf **afschriften** voor het Hof en in voldoende afschriften voor iedere andere partij.⁷ Het processtuk gaat vergezeld met een dossier bevattende de stukken waar een beroep wordt op gedaan en een staat van die stukken en bescheiden.⁸ Het processtuk is gedagtekend.⁹

40.

Verzoekende partij opteert voor de Nederlandse taal als de **procestaal**.¹⁰ Het verzoekschrift is niet langer dan 30 pagina's.¹¹

41.

Het verzoekschrift wordt ingediend bij aangetekende zending.

⁶ Art. 119, tweede alinea Reglement voor de procesvoering.

⁷ Art. 57, tweede alinea Reglement voor de procesvoering.

⁸ Art. 57, vierde alinea Reglement voor de procesvoering.

⁹ Art. 57, vijfde alinea Reglement voor de procesvoering.

¹⁰ Art. 36 en 37, eerste alinea Reglement voor de procesvoering.

¹¹ Art. 13 Praktische aanwijzingen voor de partijen inzake bij het Hof aangebrachte zaken.

IV. DE AANGEVOERDE MIDDELEN EN ARGUMENTEN

IV.1. TOEPASSELIJKE RECHTSNORMEN

42.

De door verzoekende partij ingeroepen rechtsnormen luiden op het ogenblik van het treffen van de bestreden beslissing als volgt.

43.

Art. 10 AARHUS-verordening:

“1. Elke niet-gouvernementele organisatie die voldoet aan de criteria van artikel 11 is gerechtigd een verzoek tot interne herziening in te dienen bij de communautaire instelling die of het communautair orgaan dat een administratieve handeling met betrekking tot het milieurecht heeft gesteld of in het geval van een beweerde administratieve nalatigheid, zo’n handeling had moeten stellen.

Een dergelijk verzoek moet schriftelijk worden ingediend binnen een termijn van ten hoogste zes weken nadat de administratieve handeling werd gesteld, bekendgemaakt of er kennis van is gegeven, afhankelijk van wat het meest recentelijk is gebeurd, of, in het geval van beweerde nalatigheid, binnen zes weken te rekenen vanaf de dag waarop de administratieve handeling had moeten zijn gesteld. In het verzoek moeten de redenen voor herziening worden gespecificeerd.

2. De in lid 1 bedoelde communautaire instelling of het communautair orgaan neemt het verzoek in overweging, tenzij het duidelijk ongegrond is. De communautaire instelling of het communautair orgaan geeft zo snel mogelijk, en niet later dan twaalf weken na ontvangst van het verzoek, schriftelijk de redenen van haar of zijn reactie aan.

3. Wanneer de communautaire instelling of het communautair orgaan ondanks al haar of zijn inspanningen er niet in slaagt te handelen in overeenstemming met lid 2, stelt de instelling of het orgaan de niet-gouvernementele organisatie die het verzoek heeft ingediend zo spoedig mogelijk en uiterlijk binnen de in lid 2 genoemde termijn in kennis van de redenen van het niet-handelen en deelt mee wanneer de instelling of het orgaan voornemens is wel te handelen.

De communautaire instelling of het communautair orgaan handelt in elk geval binnen de achttien weken na de ontvangst van het verzoek.”

44.

Art. 1 verdrag van Aarhus:

“Om bij te dragen aan de bescherming van het recht van elke persoon van de huidige en toekomstige generaties om te leven in een milieu dat passend is voor zijn of haar gezondheid en welzijn, waarborgt elke partij de rechten op toegang tot informatie, inspraak in de besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag.”

45.

Art. 9 verdrag van Aarhus:

“1. Elke partij waarborgt, binnen het kader van haar nationale wetgeving, dat een ieder die meent dat zijn of haar verzoek om informatie ingevolge artikel 4 veronachtzaamd, ten onrechte geheel of gedeeltelijk afgewezen of anderszins niet beantwoord is in overeenstemming met de bepalingen van dat artikel, toegang heeft tot een herzieningsprocedure voor een rechterlijke instantie of een ander bij wet ingesteld onafhankelijk en onpartijdig orgaan.

In de omstandigheden waarin een partij in een dergelijk beroep bij een rechterlijke instantie voorziet, waarborgt zij dat een dergelijke persoon tevens toegang heeft tot een bij wet ingestelde snelle procedure die kosteloos of niet kostbaar is, voor heroverweging door een overheidsinstantie of toetsing door een onafhankelijk en onpartijdig orgaan anders dan een rechterlijke instantie.

Eindbeslissingen ingevolge lid 1 zijn bindend voor de overheidsinstantie die de informatie bezit. De redengeving geschiedt schriftelijk, in ieder geval wanneer toegang tot informatie wordt geweigerd ingevolge dit lid.

2. Elke partij waarborgt, binnen het kader van haar nationale wetgeving, dat leden van het betrokken publiek

a) die een voldoende belang hebben, dan wel

b) stellen dat inbreuk is gemaakt op een recht, wanneer het bestuursprocesrecht van een partij dit als voorwaarde stelt, toegang hebben tot een herzieningsprocedure voor een rechterlijke instantie en/of een ander bij wet ingesteld onafhankelijk en onpartijdig orgaan, om de materiële en formele rechtmatigheid te bestrijden van enig besluit, handelen of nalaten vallend onder de bepalingen van artikel 6 en, wanneer het nationale recht hierin voorziet en onverminderd het navolgende lid 3, andere relevante bepalingen van dit Verdrag.

Wat een voldoende belang en een inbreuk op een recht vormt, wordt vastgesteld in overeenstemming met de eisen van nationaal recht en strokend met het doel aan het betrokken publiek binnen het toepassingsgebied van dit Verdrag ruim toegang tot de rechter te verschaffen. Hiertoe wordt het belang van elke niet-gouvernementele organisatie die voldoet aan de in artikel 2, lid 5, gestelde eisen voldoende geacht in de zin van het voorgaande onder a). Dergelijke organisaties worden tevens geacht rechten te hebben waarop inbreuk kan worden gemaakt in de zin van het voorgaande onder b).

De bepalingen van dit lid 2 sluiten niet de mogelijkheid uit van een herzieningsprocedure voor een bestuursrechtelijke instantie en laten onverlet de eis van het uitputten van de bestuursrechtelijke beroepsgang alvorens over te gaan tot rechterlijke herzieningsprocedures, wanneer die eis bestaat naar nationaal recht.

3. Aanvullend op en onverminderd de in de voorgaande leden 1 en 2, bedoelde herzieningsprocedures, waarborgt elke partij dat leden van het publiek, wanneer zij voldoen aan de eventuele in haar nationale recht neergelegde criteria, toegang hebben tot bestuursrechtelijke of rechterlijke procedures om het handelen en nalaten van privé-

personen en overheidsinstanties te betwisten die strijdig zijn met bepalingen van haar nationale recht betreffende het milieu.

4. Aanvullend op en onverminderd het voorgaande lid 1, voorzien de in de voorgaande leden 1, 2 en 3, bedoelde procedures in passende en doeltreffende middelen, met inbegrip van, zo nodig, een dwangmiddel tot rechtsherstel en zijn zij billijk, snel en niet onevenredig kostbaar.

Beslissingen ingevolge dit artikel zijn schriftelijk of worden schriftelijk vastgelegd. Beslissingen van rechterlijke instanties, en waar mogelijk van andere organen, zijn voor het publiek toegankelijk.

5. Om de doeltreffendheid van de bepalingen van dit artikel te bevorderen waarborgt elke partij dat aan het publiek informatie wordt verstrekt over toegang tot bestuursrechtelijke en rechterlijke herzieningsprocedures en overweegt zij het instellen van passende mechanismen voor bijstand om financiële of andere belemmeringen voor de toegang tot de rechter weg te nemen of te verminderen.”

46.

Art. 267 VWEU:

“Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitspraak te doen

a) over de uitlegging van de Verdragen,

b) over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of de instanties van de Unie.

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, kan deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Hof van Justitie verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen.

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen in een zaak aanhangig bij een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, is deze instantie gehouden zich tot het Hof te wenden.

Indien een dergelijke vraag wordt opgeworpen in een bij een nationale rechterlijke instantie aanhangige zaak betreffende een gedetineerde persoon, doet het Hof zo spoedig mogelijk uitspraak.”

47.

Art. 191 VWEU:

“1. Het beleid van de Unie op milieugebied draagt bij tot het nastreven van de volgende doelstellingen:

— behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu;

— bescherming van de gezondheid van de mens;

— behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen;

— bevordering op internationaal vlak van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen, en in het bijzonder de bestrijding van klimaatverandering.

2. De Unie streeft in haar milieubeleid naar een hoog niveau van bescherming, rekening houdend met de uiteenlopende situaties in de verschillende regio's van de Unie. Haar beleid berust op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

In dit verband omvatten de aan eisen inzake milieubescherming beantwoordende harmonisatiemaatregelen, in de gevallen die daarvoor in aanmerking komen, een vrijwaringsclausule op grond waarvan de lidstaten om niet-economische milieuredenen voorlopige maatregelen kunnen nemen die aan een toetsingsprocedure van de Unie onderworpen zijn.

3. Bij het bepalen van haar beleid op milieugebied houdt de Unie rekening met:

— de beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens;

— de milieuomstandigheden in de onderscheiden regio's van de Unie;

— de voordelen en lasten die kunnen voortvloeien uit optreden, onderscheidenlijk niet-optreden;

— de economische en sociale ontwikkeling van de Unie als geheel en de evenwichtige ontwikkeling van haar regio's.

4. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Unie en de lidstaten samen met derde landen en de bevoegde internationale organisaties. De nadere regels voor de samenwerking van de Unie kunnen voorwerp zijn van overeenkomsten tussen de Unie en de betrokken derde partijen.

De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de lidstaten om in internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te sluiten.”

48.

Art. 1 EMA-verordening:

1. Deze verordening stelt regels vast voor het Europees Milieuagentschap, hierna „het Agentschap” genoemd, en beoogt de vorming van een Europees milieuobservatie- en -informatienetwerk.

2. Om de bij het Verdrag en de achtereenvolgende communautaire milieuactieprogramma's vastgestelde doelstellingen op het gebied van bescherming en verbetering van het milieu alsmede duurzame ontwikkeling te verwezenlijken, hebben het Agentschap en het Europees milieuobservatie- en informatienetwerk tot doel de Gemeenschap en de lidstaten:

a) objectieve, betrouwbare en vergelijkbare informatie op Europees niveau te verschaffen op grond waarvan zij de nodige maatregelen ter bescherming van het milieu kunnen nemen, de

resultaten daarvan kunnen beoordelen en het publiek degelijke informatie kunnen geven over de toestand van het milieu, en te dien einde

b) in technisch en wetenschappelijk opzicht de nodige bijstand te verlenen.

49.

Art. 2 EMA-verordening:

“Om het in artikel 1 gestelde doel te bereiken, vervult het Agentschap de volgende taken:

a) in samenwerking met de lidstaten het in artikel 4 bedoelde netwerk tot stand brengen en coördineren; daartoe zorgt het Agentschap voor het verzamelen, verwerken en analyseren van gegevens, met name op de in artikel 3 genoemde gebieden;

b) de Gemeenschap en de lidstaten voorzien van de objectieve informatie die noodzakelijk is voor het bepalen en uitvoeren van een oordeelkundig en doeltreffend milieubeleid; daartoe met name aan de Commissie de nodige informatie verschaffen zodat zij haar taken op het gebied van het identificeren, voorbereiden en evalueren van milieumaatregelen en c) assistentie verlenen bij het controleren van milieumaatregelen via aangepaste steun ten behoeve van de rapportering (ook door deelneming aan de opstelling van vragenlijsten, de verwerking van rapporten van de lidstaten en de verspreiding van de resultaten) overeenkomstig zijn meerjarenprogramma teneinde de rapportage te coördineren;

d) afzonderlijke lidstaten op verzoek van advies dienen, wanneer dat strookt met zijn jaarprogramma, over het ontwerpen, opzetten en uitbreiden van hun systemen voor de controle op milieumaatregelen, mits die activiteiten het vervullen van de andere in dit artikel genoemde taken niet in gevaar brengen; dit advies kan op uitdrukkelijk verzoek van lidstaten ook evaluatie door deskundigen op het betrokken vakgebied (peer reviews) omvatten;

e) registreren, compileren en evalueren van gegevens betreffende de toestand van het milieu, opstellen van deskundigenrapporten betreffende kwaliteit, gevoeligheid en belasting van het milieu op het grondgebied van de Gemeenschap, aanleggen van uniforme criteria voor de evaluatie van milieu-informatie in alle lidstaten, verdere ontwikkeling en behoud van een referentiecentrum van milieu-informatie; de Commissie maakt van deze informatie gebruik bij haar opdracht om de tenuitvoerlegging van de communautaire milieuwetgeving te verzekeren;

f) bijdragen tot het vergelijkbaar maken van de milieugegevens op Europees niveau en, indien nodig, via passende wegen een betere harmonisatie van de meetmethoden bevorderen;

g) bevorderen van integratie van de Europese milieu-informatie in internationale milieubewakingsprogramma's, zoals die welke in het kader van de Verenigde Naties en de gespecialiseerde instellingen daarvan zijn opgesteld;

h) om de vijf jaar een rapport over de toestand van het milieu en de tendensen en vooruitzichten op milieugebied publiceren, aangevuld met indicatorrapporten over specifieke vraagstukken;

- i) stimuleren van de ontwikkeling en de toepassing van technieken voor milieuprognoses op grond waarvan tijdig adequate preventieve maatregelen kunnen worden genomen;*
- j) stimuleren van de ontwikkeling van methoden voor de evaluatie van de kosten van schade aan het milieu en van de kosten van een beleid gericht op preventie en bescherming en herstel van het milieu;*
- k) stimuleren van de uitwisseling van informatie over de beste technologie die beschikbaar is om schade aan het milieu te voorkomen of te verminderen;*
- l) samenwerken met de in artikel 15 bedoelde instanties en programma's;*
- m) zorgen voor een ruime verspreiding van betrouwbare en vergelijkbare milieu-informatie, met name over de toestand van het milieu, onder het grote publiek en daartoe het gebruik van nieuwe telematicatechnologieën bevorderen;*
- n) de Commissie assisteren bij de uitwisseling van informatie over de ontwikkeling van methodieken en beste praktijken voor milieubeoordelingen;*
- o) de Commissie assisteren bij de verspreiding van informatie over de resultaten van relevant milieuonderzoek in een vorm die de beleidsontwikkeling het beste dient."*

50.

Art. 23 LKR:

"1. Wanneer het niveau van verontreinigende stoffen in de lucht in bepaalde zones of agglomeraties een grenswaarde of streefwaarde, in beide gevallen verhoogd met de toepasselijke overschrijdingsmarge, overschrijdt, zorgen de lidstaten ervoor dat voor die zones en agglomeraties luchtkwaliteitsplannen worden vastgesteld om de desbetreffende, in de bijlagen XI en XIV genoemde grenswaarde of streefwaarde te bereiken.

In geval van overschrijding van grenswaarden waarvoor het uiterste tijdstip voor naleving reeds is verstreken, worden in de luchtkwaliteitsplannen passende maatregelen genoemd, zodat de periode van overschrijding zo kort mogelijk kan worden gehouden. De luchtkwaliteitsplannen kunnen bovendien maatregelen omvatten die gericht zijn op de bescherming van kwetsbare bevolkingsgroepen zoals kinderen.

De luchtkwaliteitsplannen omvatten ten minste de in bijlage XV, deel A, genoemde gegevens en kunnen maatregelen omvatten overeenkomstig artikel 24. Die plannen worden onverwijld, maar uiterlijk twee jaar na het einde van het jaar waarin de eerste overschrijding is geconstateerd aan de Commissie meegedeeld.

Wanneer voor verscheidene verontreinigende stoffen een plan moet worden opgesteld of uitgevoerd, stellen de lidstaten, waar passend, geïntegreerde luchtkwaliteitsplannen op voor alle betrokken verontreinigende stoffen en voeren zij deze uit.

2. De lidstaten zorgen, voor zover uitvoerbaar, voor samenhang met andere, krachtens Richtlijn 2001/80/EG, Richtlijn 2001/81/EG of Richtlijn 2002/49/EG vereiste plannen teneinde de relevante milieudoelstellingen te bereiken."

51.

Bijlage III deel C LKR:

*“C. Situering van de bemonsteringspunten op microschaal**Voor zover uitvoerbaar zijn de volgende overwegingen van toepassing:*

— de luchtstroom rond de inlaat van de bemonsteringsbuis dient onbelemmerd te zijn (binnen een hoek van ten minste 270°), zonder enige verstoring van de luchtstroom in de omgeving van het bemonsteringsapparaat (er moet normaal gesproken enkele meters afstand worden gehouden van gebouwen, balkons, bomen en andere obstakels en monsternemingspunten die representatief zijn voor de luchtkwaliteit aan de rooilijn dienen zich minimaal op een afstand van 0,5 m van het dichtstbijzijnde gebouw te bevinden);

— de hoogte van de inlaat boven de grond moet in het algemeen tussen 1,5 m (ademhalingshoogte) en 4 m liggen. In sommige gevallen kan een grotere hoogte (tot 8 m) nodig zijn. Een grotere hoogte kan ook nuttig zijn als het station representatief voor een groot gebied moet zijn;

— de inlaat mag zich niet in de directe nabijheid van bronnen bevinden teneinde te voorkomen dat de uitstoot daarvan rechtstreeks en zonder menging met de buitenlucht in de inlaatbuis terechtkomt;

— de uitlaat van het bemonsteringsapparaat moet zich op een zodanige plaats bevinden dat de lucht daaruit niet opnieuw in de inlaatbuis terecht kan komen;

— voor alle verontreinigende stoffen moeten de verkeersgerichte bemonsteringsbuizen ten minste 25 m van de rand van grote kruispunten en niet meer dan 10 m van de wegrand verwijderd zijn.

Ook met de volgende factoren kan rekening worden gehouden:

— storende bronnen;

— beveiliging;

— toegankelijkheid;

— beschikbaarheid van elektriciteit en telefoonlijnen;

— zichtbaarheid ten opzichte van de omgeving;

— veiligheid van publiek en bedieners;

— de wenselijkheid om de bemonsteringspunten voor verschillende verontreinigende stoffen op dezelfde plaats onder te brengen;

— eisen in verband met ruimtelijke ordening.”

52.

Art. 47 Handvest Grondrechten:

“Recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht

Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

Rechtsbijstand wordt verleend aan diegenen die niet over toereikende financiële middelen beschikken, voor zover die bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen.”

53.

Art. 51 Handvest Grondrechten:

“1. De bepalingen van dit handvest zijn gericht tot de instellingen en organen van de Unie met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel en tot de lidstaten, uitsluitend wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Derhalve eerbiedigen zij de rechten, leven zij de beginselen na en bevorderen zij de toepassing ervan, overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden.

2. Dit handvest schept geen nieuwe bevoegdheden of taken voor de Gemeenschap en voor de Unie en wijzigd de in de verdragen neergelegde bevoegdheden en taken niet.”

IV.2. EERSTE MIDDEL

IV.2.1. Uiteenzetting van het middel

54.

Het eerste middel steunt op de schending art. 23 van de RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa (hierna “LKR” genoemd), de schending van Bijlage III deel C van de LKR, de schending van art. 267 van het VERDRAG BETREFFENDE DE WERKING VAN DE EUROPESE UNIE (GECONSOLIDEERDE VERSIE) (hierna “VWEU” genoemd), de schending van art. 1 en 9 van het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden – Verklaringen¹² (hierna “verdrag van Aarhus” genoemd), de schending van art. 10 van de VERORDENING (EG) Nr. 1367/2006 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 6 september 2006 “betreffende de toepassing van de bepalingen van het Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden op de communautaire instellingen en organen” (hierna “AARHUS-verordening” genoemd) en de schending van art. 1 en 2 van VERORDENING (EG) Nr. 401/2009 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 23 april 2009 inzake het Europees Milieuagentschap en het Europees milieuobservatie- en -informatienetwerk (hierna “EMA-verordening” genoemd) doordat het EMA weigert om de nodige

¹² Publicatieblad Nr. L 124 van 17/05/2005 blz. 0004 – 0020.

vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie omtrent de correcte interpretatie van de LKR.

IV.2.2. Toelichting bij het middel

55.

In huidig verzoekschrift werd reeds herhaaldelijk aangehaald dat de Nederlandse Staat de luchtkwaliteit langs drukke wegen die bebouwde omgevingen doorkruisen (zoals bijvoorbeeld in Helvoirt) steeds toetst op meer dan 10 meter van de wegrand, waardoor normoverschrijdingen bewust niet worden geregistreerd, en de Nederlandse Staat ook geen actie moet ondernemen.

56.

Het beste bewijs hiervan vormt de nationale gerechtelijke uitspraken die in de bundel worden bijgebracht onder stuk A.5 en A.6, waarin de Nederlandse Staat zulks ook niet heeft ontkend, en de recente actie van de Europese Commissie om de Nederlandse Staat in gebreke te stellen omdat zij haar verplichtingen conform de LKR niet naleeft (zie *supra*).

57.

Uiteraard is die handelwijze van de Nederlandse Staat manifest in strijd met de LKR. Bijlage III deel C LKR schrijft immers voor dat de verkeersgerichte bemonsteringspunten niet meer dan 10 meter van de wegrand verwijderd mogen zijn en dat dit voorschrift moet toegepast worden voor zover dit mogelijk is, hetgeen uiteraard betekent dat enkel in het geval dit absoluut niet mogelijk is, van dit voorschrift afgeweken kan worden.

58.

Art. 23, punt 1, lid 1 van de LKR schrijft voort dat wanneer uit metingen van de luchtkwaliteit blijkt dat het niveau van de verontreinigde stoffen in de lucht de desbetreffende grenswaarden van bijlage XI, punt B LKR overschrijdt, de lidstaat verplicht is een luchtkwaliteitsplan op te stellen voor die zone(s) of agglomeratie(s) waar de overschrijdingen voorkomen.

59.

Art. 23, punt 1, lid 21 van de LKR schrijft voor dat in het luchtkwaliteitsplan passende maatregelen moeten worden genomen die ervoor zorgen dat de periode van overschrijding zo kort mogelijk wordt gehouden indien het tijdstip voor de naleving van de grenswaarden reeds verstreken is.

60.

Met een brief van 29 juli 2020 heeft verzoekende partij aan het EMA een formeel verzoek gericht om vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie m.b.t. de correcte interpretatie van de LKR.

61.

Inzonderheid betrof het een vraag naar de interpretatie van het voorschrift van de maximale 10 meter afstand tot de wegrand zoals geregeld in punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht” (stuk A.7).

62.

De aanleiding van deze vraag is de vaststelling dat er in Nederland de luchtkwaliteit nog steeds (mede) wordt beoordeeld op locaties die op meer dan 10 meter van de wegrand liggen, terwijl dit volgens de LKR op maximaal 10 meter van de wegrand kan plaatsvinden. De technische richtlijnen van het EMA bevestigen dat laatste.

63.

Verzoekende partij heeft er dan ook alle belang bij dat deze kwestie door het EMA wordt voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

64.

Het formele verzoek van 29 juli 2020 van verzoekende partij om vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie m.b.t. de correcte interpretatie van de LKR werd als volgt gemotiveerd:

“In the attached mail correspondence ending at 17 April 2020 , you see that we were highly surprised that Catherine Ganzleben as chief of your department for Air Pollution, Environment and Health, accepts Dutch data assessed much farther away from the kerbside than the 10 meter prescribed by the EU Air Quality Directive in Appendix III under C.

We both know that this 10 meter from the kerbside assessment criterion is a cornerstone of the EU Air Quality Directive. The Dutch data interpretation has as obvious consequence that it looks as if air quality limits are not overdrawn but in fact, when assessed within 10 meter from the kerbside, they are. The result is that no short-term action is taken as prescribed by art. 24 of the Directive.

We appreciate of course your efforts to bring this matter to the attention of the European Commission. But as you can see here [http://www.n65.nl/Civiel/EU-commissie-Chap\(2019\)2512-2.pdf](http://www.n65.nl/Civiel/EU-commissie-Chap(2019)2512-2.pdf) the European Commission regretfully supports the view of the Dutch Government. And that view evidently contradicts your technical guide1 interpreting the EU Air Quality Directive. We believe that the interpreting of your technical guide is the only possible correct interpretation of the EU Air Quality Directive. If that is true the interpretation of the European Commission must be a blatant violation of the EU Air Quality Directive.

We both agreed that interpreting the EU Air Quality Directive is a prerogative of the European Court of Justice (ECJ). We believe that when the EEA and the European Commission disagree on such an important cornerstone of the EU Air Quality Directive, it is your duty to raise questions at the European Court of Justice. We hope you agree and confirm us to raise these questions asap.” (stuk A.7).

65.

Dit aangezien er, zoals gezegd en onweerlegbaar aangetoond, een duidelijk verschil in interpretatie is van het aangehaalde voorschrift tussen, enerzijds, de Europese Commissie en, anderzijds, de Nederlandse Staat.

66.

Ondertussen is gebleken dat de Europese Commissie ervoor heeft gekozen om de Nederlandse Staat in gebreke te stellen omdat de Nederlandse Staat haar verplichtingen conform de LKR niet naleeft:

Air quality: Commission calls on THE NETHERLANDS to correct its domestic rules on sampling

“The Commission is urging the Netherlands to bring its national legislation into line with the Commission Directive (EU) 2015/1480 which has improved the reference methods, data validation and location of sampling points for the assessment of ambient air quality. The new rules allow a better verification of air quality and the assessment of compliance by a Member State with air quality standards. Shortcomings identified range from not correctly listing all requirements on how to measure certain pollutants, missing requirements on the location of sampling points, to the use of incorrect methods for sampling and analyzing results. Therefore, the Commission decided today to send a letter of formal notice to the Netherlands, giving it two months to reply and to correct its legislation. Otherwise, the Commission may decide to send a reasoned opinion to the Dutch authorities.”¹³

67.

Op 24 augustus 2020 reageerde het EMA met de mededeling dat het EMA geen mandaat of middelen heeft om klachten van derden naar voren te brengen bij het Hof van Justitie (*stuk A.8*)

68.

Daarop reageerde verzoekende partij op 5 september 2020 met een verzoek tot herziening van een administratieve handeling in toepassing van art. 10 AARHUS-Verordening (*stuk A.9*). Verzocht werd om dit EEA standpunt te herzien, en wederom per omgaand deze vragen voor te leggen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie:

“The opinion in your letter dated 24 August 2020 surprised us. We agree of course that interpreting the EU Air Quality Directive is a prerogative of the European Court of Justice. We also fully agree with your interpretation of the EU Air Quality Directive as given in your own technical guide: “The application of models under the European Union's Air Quality Directive regarding the need to assess within 10 meter from the kerbside as cornerstone of this Directive. And we provided proof that at least in the Netherlands assessments take place far over the prescribed maximum 10 meter from the kerbside. As a result it looks as if air quality limits are not overdrawn but in fact, when assessed within 10 meter from the kerbside, they are. The result is that no short-term action is taken as prescribed by art. 24 of the Directive.

As we showed you here the European Commission accepts assessments far beyond the prescribed maximum 10 meter from the kerbside. It also shows that the European Commission tries to block a question to the European Court of Justice on this important issue. And the answer on that question implies either a blatant violation of the maximum 10 meter from the kerbside as cornerstone of the EU Air Quality Directive or no problem at all. And your answer surprised us because your refusal to raise a question European Court of Justice also blocks an answer from the European Court of Justice. This implies that both the European Commission and your Agency accept that the European Court of Justice is the highest authority on this matter but at the same time block getting answers from this highest authority. It also implies that at the highest official level in the EU large disagreements exist on this 10 meter issue as a cornerstone of the EU Air Quality Directive. That cannot be.

¹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_20_202.

As argument for your refusal to raise this question to the European Court of Justice you mention that the EEA does not have the mandate or means to transfer complaints from external parties to the European Court of Justice. That is a serious mistake. The Aarhus Regulation itself gives you full mandate in art. 10 under the heading “Request for internal review of administrative act”. And it is clear that your refusal to execute our request on 29 July 2020 is such an administrative act.

We hope you agree now and confirm us to raise these questions to the European Court of Justice asap. If not, please keep in mind that based on art. 12 of the Aarhus Regulation we may institute proceedings before the Court of Justice in accordance with the relevant provisions of the Treaty.” (stuk A.9)

69.

In een e-mailbericht van 16 september 2020 herhaalde het EMA enkel haar eerdere standpunten (stuk A.10).

70.

In een e-mailbericht van 19 oktober 2020 verzocht verzoekende partij het EMA om formeel te bevestigen dat het e-mailbericht van 16 september 2020 van het EMA kan worden beschouwd als een formele beslissing in de zin van art. 10 AARHUS-verordening om het verzoek van verzoekende partij verzoek tot herziening van een administratieve handeling af te wijzen (stuk A.11).

71.

Op 9 november 2020 heeft verzoekende partij per e-mailbericht de volgende mededeling van het EMA ontvangen:

“The EEA’s message from 16 September 2020 may in no way be construed as ‘an administrative act under environmental law’ within the meaning on Article 10 of the Aarhus Convention, insofar as it merely indicates that the Agency has no such competence and no mandate to do so, as it has repeatedly stated in all its correspondence. In accordance with our previous message, this will be the last communication from the Agency on this matter.” (stuk A.1)

72.

Het staat bijgevolg vast dat het EMA weigert om het verzoek tot interne herziening van een administratieve handeling, te weten het stellen van vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie, in overweging te nemen, wat in strijd is met de in het aanhef van het eerste middel aangehaalde rechtsnormen. De opgegeven motivering deugt niet. Op grond van de aangehaalde rechtsnormen was het EMA verplicht om de vragen voor te leggen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

73.

Het verzoek tot herziening van verzoekende partij voldoet aan de bepalingen van art. 10 AARHUS-verordening. Verzoekende partij vormt een niet-gouvernementele organisatie die voldoet aan de voorwaarden van art. 11 AARHUS-verordening.

74.

Verzoekende partij is een onafhankelijke rechtspersoon zonder winstoogmerk naar Nederlands recht, heeft als uitdrukkelijk hoofddoel het bevorderen van de milieubescherming in de context van

het milieurecht en bestaat al meer dan 2 jaar en ijvert al meer dan 2 jaar voor de milieubescherming in de context van het milieurecht.

75.

Verder heeft verzoekende partij een formeel verzoek tot herziening (zie *supra*) ingediend bij het EMA en had het EMA de handeling van het stellen van vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie moeten stellen over de aangehaalde kwestie, teneinde een rechtszekere interpretatie van de LKR te bekomen.

76.

Voorts moet worden aangestipt dat het verzoek van verzoekende partij schriftelijk werd ingediend binnen de 6 weken nadat de administratieve handeling door het EMA had moeten worden gesteld. Verzoekende partij is op grond van art. 12 van de AARHUS-verordening dan ook gerechtigd om een procedure voor het Hof van Justitie van de Europese Unie te beginnen.

77.

De houding van het EMA, en de bestreden beslissing, is strijdig met art. 1 en 9 van het verdrag van Aarhus. Op grond van art. 1 van het verdrag van Aarhus moet op communautair niveau de toegang tot de rechter worden verzekerd.

78.

De toegang tot de rechter wordt door het EMA volledig afgeblokt, gezien haar ongefundeerde weigering tot het stellen van de nodige vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie. Met de visie van het EMA meet het EMA zich ook een bevoegdheid toe waar geen enkele controle op bestaat. Het valt voor verzoekende partij op geen enkele wijze in te zien waarom haar verzoek niet gegrond zou zijn.

79.

In ieder geval moet worden benadrukt dat het standpunt van om EMA, al zou zij geen vragen kunnen voorleggen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie manifest onjuist is. Met die zienswijze worden de aangehaalde rechtsnormen compleet zinledig gemaakt.

80.

Het is juist dat het niet toekomt aan het EMA om de bepalingen van het LKR zelf op bindende wijze te interpreteren, maar de keerzijde is dat het EMA bij een pertinente discussie deze kwestie laat beslechten door het daartoe aangewezen orgaan, te weten Uw Hof, door het stellen van vragen.

81.

Met de beroepen beslissing wordt een werkelijke toegang tot de rechter in milieuzaken conform art. 9 van het verdrag van Aarhus onmogelijk gemaakt. De beroepen beslissing schendt ook om die reden art. 9 van het verdrag van Aarhus.

82.

Voorts handelt het EMA in strijd met art. 1 en 2 van de EMA-verordening. Het EMA heeft precies tot doel om objectieve, betrouwbare en vergelijkbare informatie op Europees niveau te verschaffen op grond waarvan men vervolgens de nodige maatregelen ter bescherming van het milieu kan nemen. Het EMA heeft verder tot doel in technisch en wetenschappelijk opzicht de nodige bijstand te verlenen.

Het EMA heeft verder de taken om de Gemeenschap en de lidstaten te voorzien van de objectieve informatie die noodzakelijk is voor het bepalen en uitvoeren van een oordeelkundig en doeltreffend milieubeleid.

83.

Dit betekent ook dat het EMA correct en op juridisch bindende wijze moet kunnen adviseren omtrent het voorschrift van de maximale 10 meter afstand tot de wegrand zoals geregeld in punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht”.

84.

Op dit ogenblik verzamelt de Nederlandse Staat op foutieve wijze informatie m.b.t. luchtverontreiniging. Het komt toe aan het EMA om de Nederlandse Staat hierop te wijzen, zodat de juiste gegevens kunnen worden verzameld en gepubliceerd.

85.

Verzoekende partij ziet niet in op welke wijze het EMA haar doelstellingen en taken kan vervullen indien er een discussie blijft op zulk cruciaal punt. De enige uitweg vormde het voorleggen van de gesuggereerde vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Het eerste middel is gegrond.

IV.3. TWEEDE MIDDEL

IV.3.1. Uiteenzetting van het middel

86.

Het tweede middel steunt op de schending van art. 47 en 51 Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (hierna “Handvest Grondrechten” genoemd) en de schending van art. 191 van het VERDRAG BETREFFENDE DE WERKING VAN DE EUROPESE UNIE (GECONSOLIDEERDE VERSIE) (hierna “VWEU” genoemd) *doordat* het EMA het recht op een doeltreffende voorziening binnen een redelijke termijn door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht in de weg staat.

IV.3.2. Toelichting bij het middel

87.

Uit de bijgebrachte uitspraken van de nationale rechter, én het recente standpunt van de Commissie om de Nederlandse Staat in gebreke te stellen omdat zij haar verplichtingen conform de LKR niet volgt (zie *infra*), blijkt dat Nederland de tekst van de LKR en de technische richtlijnen van het EMA niet wenst te volgen (*stuk A.5+A.6*).

88.

Niettemin is verzoekende partij reeds bijna meer dan 10 jaar onderworpen aan een lange en kostelijke procedureslag over de juiste interpretatie van het hier beneden onderstreepte gedeelte uit de LKR bijlage III, onderdeel C met de tekst:

“voor alle verontreinigende stoffen moeten de verkeersgerichte bemonsteringsbuisen ten minste 25 m van de rand van grote kruispunten en niet meer dan 10 m van de wegrand verwijderd zijn.”

90.

Uit de beroepen beslissing blijkt onmiskenbaar dat ook het EMA pertinent weigert om de nodige vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie. Uw Hof vormt nochtans het enige rechtscollege om op allesomvattende en bindende wijze uitspraak te doen over de hierboven aangehaalde passage.

91.

Het Handvest Grondrechten maakt deel uit van de Europese rechtsorde. Art. 51 van het Handvest Grondrechten stelt:

“De bepalingen van dit Handvest zijn gericht tot de instellingen, organen en instanties van de Unie met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel, alsmede, uitsluitend wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen, tot de lidstaten.”

92.

Daarnaast geeft art. 47 Handvest Grondrechten een:

“Right to an effective remedy and to a fair trial.”

93.

Rond die artikelen 47 en 51 Handvest Grondrechten heeft zich inmiddels veel jurisprudentie en literatuur ontwikkeld. Algemeen wordt nu aangenomen dat rechtstreeks beroep mogelijk is bij het Hof van Justitie van de Europese Unie. In deze *casus* zijn de volgende grondrechten geschonden die direct samenhangen met EU-recht.

94.

Allereerst stuurde de Nederlandse Raad van State in meerdere procedures meerdere klagers over deze 10 meter kwestie naar de civiele Nederlandse rechter. De civiele rechter stuurde vervolgens deze meerdere klagers terug naar de Nederlandse Raad van State. De Raad van State als hoogste Nederlandse rechter op dit gebied weigerde de prejudiciële vragen te stellen aan uw Hof, waartoe art. 267, lid 3 VWEU verplicht.

95.

En dat in de wetenschap dat door toedoen van met name Nederland deze 10 meter kwestie een van de belangrijkste struikelblokken was bij de parlementaire totstandkoming van de LKR. Op deze wijze is het grondrecht uit art. 47 Handvest geschonden, het recht op o.a. een doeltreffende voorziening binnen een redelijke termijn door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht.

96.

Het EMA weet als geen ander dat het resultaat van toetsingen van verkeersgerelateerde luchtverontreiniging direct samenhangt met de afstand tot de wegrand van de toets- of meetpunten. Hoe verder van de wegrand, hoe minder normoverschrijdingen zichtbaar worden. Vandaar het belang van de 10 meter kwestie.

97.

Het EMA weet ook dat de LKR iedere lidstaat verplicht om bij normoverschrijding onmiddellijke actie te ondernemen. Dat het ontbreken van die actie leidt tot meer en eerdere sterfte en gezondheidsproblemen kan het EMA ook niet zijn ontgaan.

98.

Desalniettemin handelt het EMA niet alleen in strijd met haar statuten door na te laten actie te ondernemen (zie eerste middel), maar ook met titel XX VWEU waar art. 191 voorschrijft:

“1. Het beleid van de Unie op milieugebied draagt bij tot het nastreven van de volgende doelstellingen: - behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu; – bescherming van de gezondheid van de mens;.”

99.

Op deze wijze is het grondrecht uit art. 47 Handvest Grondrechten geschonden.

100.

Nu zowel de Raad van State, de Commissie én het EMA weigerden vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie over de juiste interpretatie van de LKR, Bijlage III onder C het zinsdeel *“niet meer dan 10 m van de wegrand”*, ligt het in de rede dat Uw Hof zelf die interpretatie geeft en het EMA opdraagt in die zin verzoekende partij te beantwoorden.

Het tweede middel is gegrond.

IV.4. DERDE MIDDEL

IV.4.1. Uiteenzetting van het middel

101.

Het derde middel steunt op de schending van art. 267 van het VERDRAG BETREFFENDE DE WERKING VAN DE EUROPESE UNIE (GECONSOLIDEERDE VERSIE) (hierna “VWEU” genoemd) *doordat* het EMA in de plaats van het Hof van Justitie van de Europese Unie oordeelt dat de door verzoekende partij gestelde vragen kennelijk geen antwoord behoeven.

IV.4.2. Toelichting bij het middel

102.

Als hoogste Europese rechter is het ingevolge art 267 VWEU één van de belangrijkste taken van het Hof van Justitie van de Europese Unie om uitspraken te doen

“a) over de uitlegging van de Verdragen, b) over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of de instanties van de Unie.”

103.

In dit kader blijken nu ook twee organen van de Unie, te weten de Commissie en het EMA, belangrijke obstakels op te werpen om Uw Hof die rol te laten vervullen inzake deze 10-meter kwestie. Derwijze stellen de Commissie en het EMA zich in de plaats van Uw Hof door zelf te oordelen dat de door verzoekende partij gestelde vragen kennelijk geen antwoord behoeven.

104.

Deze vaststelling knelt éens te meer, nu na bijna 10 jaar procederen over het zinsdeel in de LKR, Bijlage III onder C “niet meer dan 10 m van de wegrand” niet één rechtsgeldig argument werd opgeworpen waarom “niet meer dan 10 m van de wegrand” geen “niet meer dan 10 m van de wegrand” zou zijn.

105.

Het enige argument dat zowel de Raad van State als de Commissie opwierpen na bijna 10 jaar procederen is dat men ook verder van de wegrand mag toetsen. Dit is nogal evident, want dat volgt rechtstreeks uit de LKR Bijlage III onder A, waarin staat dat men overal moet toetsen, maar dat neemt niet weg dat de verplichting geldt ook te toetsen “niet meer dan 10 m van de wegrand”.

106.

Ook om die reden ligt het in de rede dat uw Hof nu zelf die juiste interpretatie geeft en de EEA opdraagt in die zin verzoekster te beantwoorden.

Het derde middel is gegrond.

V. DE CONCLUSIES VAN DE VERZOEKENDE PARTIJ

107.

Om deze redenen, en eventueel andere ambtshalve op te werpen redenen, behage het aan het Hof van Justitie van de Europese Unie om:

108.

Het beroep tot nietigverklaring ontvankelijk en gegrond te verklaren, en dienvolgens;

109.

De bestreden beslissing van het Europees Milieu Agentschap, zoals meegedeeld bij e-mailbericht van 9 november 2020, houdende de weigering om vragen te stellen aan Hof van Justitie van de Europese Unie omtrent de juiste interpretatie van de maximale 10 meter afstand tot de wegrand, zoals geregeld in punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht” van RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa”, te willen vernietigen.

110.

Vast te willen stellen dat het Europees Milieu Agentschap heeft nagelaten de nodige vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie, omtrent de juiste interpretatie van de maximale 10 meter afstand tot de wegrand, zoals geregeld in punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht” van RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa”

111.

Tot slot de eventuele kosten van de procedure ten laste van het Europees Milieu Agentschap te leggen.

Voor verzoekende partij,

Joris GEBRUEERS
Advocaat

Tessenderlo (België) 2 januari 2021

ORIGINEEL / VOOR EENSLUIDEND VERKLAARD AFSCHRIFT

STAAT VAN BIJLAGEN

A.1. De beslissing van het Europees Milieu Agentschap, zoals meegedeeld bij e-mailbericht van 9 november 2020, waarbij wordt geoordeeld dat het Europees Milieu Agentschap geen bevoegdheid of mandaat heeft om vragen te stellen aan het Europese Hof van Justitie omtrent de juiste interpretatie van punt 5 van onderdeel C. van BIJLAGE III “Beoordeling van de luchtkwaliteit en plaats van de bemonsteringspunten voor het meten van zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM10 en PM2,5), lood, benzeen en koolmonoxide in de lucht” van RICHTLIJN 2008/50/EG VAN HET EUROPESE PARLEMENT EN DE RAAD van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht van Europa (de bestreden beslissing, zie al. 10, pp. 1).

A.2.1. Legimitatiebewijs 1 - attest van inschrijving van de Stafhouder van Mr. Joris Gebruers (zie pp. 2).

A.2.2. Legimitatiebewijs 2 - kopie identiteitskaart Mr. Joris Gebruers (zie pp. 3).

A.2.3. Legimitatiebewijs 3 - kopie advocatenkaart Mr. Joris Gebruers (zie pp. 4).

A.2.4. Legimitatiebewijs 4 - verzekeringsattest beroepsaansprakelijkheid Mr. Joris Gebruers (zie pp. 5).

A.3. Bewijs vertegenwoordigingsmandaat verzoekende partij (zie pp. 6).

A.4.1. Bestaan rechtens privaatrechtelijke rechtspersoon 1 - Statuten verzoekende partij (zie pp. 7-13).

A.4.2. Bestaan rechtens privaatrechtelijke rechtspersoon 2 - Uittreksel uit de KVK van verzoekende partij (zie pp. 14-15).

A.5. Arrest Raad van State – uitspraak 201704765/1/R2 dd. 29.05.2019 (zie al. 4, pp. 16-21).

A.6. Vonnis van de Rechtbank van Den Haag met rolnummer C/09/499763/HA ZA 15-1273 dd. 12.10.2016 (zie al. 4, pp. 22-35).

A.7. E-mailbericht met bijlage van verzoekende partij over evidente tegenstrijdigheden tussen enerzijds EEA's 'technical guide' en de LKR tegenover anderzijds de interpretatie van de Europese Commissie en Nederland dd. 29.07.2020 (zie al. 5, pp. 36-37).

A.8. E-mailbericht met bijlage van het EMA met de mededeling dat het EMA geen mandaat of middelen heeft voor het verzoek van verzoekende partij dd. 24.08.2020 (zie al. 6, pp. 38-39).

A.9. E-mailbericht met bijlage van verzoekende partij met als titel “Request for internal review” en verwijzing naar de Aarhus Verordening dd. 05.09.2020 (zie al. 7, pp. 40-41).

A.10. E-mailbericht zonder bijlage van het EMA met herhaling eerdere standpunten dd. 16.09.2020 (zie al. 8, pp. 42).

A.11. E-mailbericht zonder bijlage van verzoekende partij om het EMA te laten bevestigen dat haar mail van 5 september 2020 een formeel verzoek was voor interne revisie van het EEA besluit van 24 augustus om geen vragen te willen stellen aan het HvJ dd. 19.10.2020 (zie al. 9, pp. 43).